НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

ВГО «АСОЦІАЦІЯ АГРОЕКОЛОГІВ УКРАЇНИ»

УНІВЕРСИТЕТ КОБЕ ГАКУЇН (ЯПОНІЯ)

AGH УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ (ПОЛЬЩА)

КРАКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ (CUE) (ПОЛЬЩА)

М І Ж Н А Р О Д Н А НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ТРАДИЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ»

I N T E R N A T I O N A L SCIENTIFIC CONFERENCE «BALANCED ENVIRONMENTAL MANAGEMENT: TRADITIONS, PROSPECTS AND INNOVATIONS»

Н А У К О В И Й З Б І Р Н И К

ЧАСТИНА 1

КИЇВ

18 – 19 травня 2023 р.

Міжнародна науково-практична конференція
ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ТРАДИЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

УДК 504.065:517.34.8

Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації. Частина 1. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18-19 травня, 2023 р.) – К.: ДІА, 2023. – 175 с.

Видання містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем природокористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У доповідях учасників представлено економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення збалансованого природокористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері екології, теорії і практики природокористування, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки.

Матеріали подаються в авторській редакції

©Інститут агроекології і природокористування НААН, 2023

Вовкодав Г.М., Бельченко К.С. Перспективи екологічно сталого розвитку залізничного транспорту України	61-63
Волос Н.Г. Екологічне виховання на уроках фізики	63-65
Воробйова О.А. Розвиток природно-заповідних територій на шляху до блакитної економіки	66-67
Герасимчук Л.О., Бондар А.В. Індивідуальні особливості утворення побутових відходів у м. Житомир	68-69
Герасимчук Л.О., Члек О.М. Особливості розподілу капітальних інвестицій за видами природоохоронної діяльності у Житомирській області	70-72
Грановська Л.М., Іванов В.І. Кліматичні зміни як фактор обмеження природогосподарювання та загроза продовольчій безпеці	72-74
Гунько Л.А., Ляшинський В.Б. Перспективи розвитку нетрадиційного землекористування	74-76
Гуцуляк Г.Д., Височанська М.Я. Еколого-економічні принципи оцінки проблемних екологічних ситуацій	76-78
Дребот О.І., Височанська М.Я., Білотіл В.Ю. «Зелене» будівництво як один із трендів глобального та національного ринків будівництва	78-81
Дребот О.І., Мельник П.П., Добряк Д.С., Сахарнацька Л.І. Проблеми розвитку агроекологічної науки в Україні	81-83
Дребот О.І., Тарнавський В.А. Вплив воєнного стану на еколого-економічні показники сільськогосподарського землекористування прикордонних територій	83-85
Єфремова Л.М., Понікар В.В. Застосування «зеленого» фінансування для забезпечення сталого розвитку природних ресурсів	86-87
Іщенко Н.О. Інноваційні підходи до природоохоронної діяльність як умова сталого розвитку у сфері аграрного виробництва	88-90

одночасному збереженні й поліпшені природного середовища та умов життя в сільських поселеннях [1].

Водночас аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що вирішення екологічних проблем залежить від якісних перетворень людини. Особливо з урахуванням сприятливих умов для уникнення екологічних проблем на основі нового мислення, володіння науковими принципами ефективного беззбиткового і відновного природокористування у сфері галузей агроекосистем, а також формуванні безперервної екологічної освіти щодо стратегії природокористування, яку узгоджують із сучасними складовими частинами вимог гармонійного співіснування суб'єкта господарювання і природи.

Отже, визначна роль у вирішенні екологічних проблем у природокористуванні агроекосистем належить широкомасштабним фундаментальним дослідженням, які конкретно визначають причини їх виникнення. Особливо у сфері екології, охорони довкілля, де екологізація аграрного виробництва повинна бути пріоритетною, стратегічно спрямованою для запобігання негативного впливу антропогенної діяльності суб'єктів господарювання у сфері аграрного виробництв.

Не менш важливим і невідкладним завданням у розв'язанні екологічних проблем є розроблення нових підходів у природокористуванні агроекосистем з урахуванням еволюційних надбань вітчизняної та зарубіжної науки в суспільному виробництві. Це сприяє вирішенню комплексу питань щодо оптимального ведення галузевих структур агроекосистем і підвищує ефективність використання, відтворення та збереження природних ресурсів у суспільному виробництві.

Список використаних джерел

1. **Білявський Г.О., Созінов О.О., Копілевич В.А.** Агроекологія і біотехнологія. Збірник наукових праць Інституту агроекології та біотехнології Української академії аграрних наук. Випуск 4. К.: Нора-прінт, 2000. 260 с.

Дребот О.І.
д.е.н., професор, академік НААН,
Інститут агроекології і природокористування НААН
м. Київ, Україна;
Тарнавський В.А.
асистент,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м. Біла Церква

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ

Аналіз еколого-економічного стану та тенденцій використання сільськогосподарського землекористування є надзвичайно важливим для

забезпечення продовольчої безпеки світу, оскільки земля є основним багатством для країни, що виконує одночасно безліч функцій.

Питання підвищення ефективності використання сільськогосподарських земельних угідь з мінімізацією шкідливого впливу на їх якість є наріжним каменем для багатьох науковців, що займаються проблематикою сільськогосподарського землекористування. У ринкових умовах, коли на перший план виходять завдання отримання максимального економічного ефекту, інтенсифікації аграрного виробництва, в процес повинна бути інтегрована держава зі своїми інститутами регулювання та забезпечення раціонального використання, охорони та управління земельних ресурсів [6].

Таблиця 1

Динаміка показників екологічного стану прикордонних територій

Регіони/Роки	**2014**	**2020**	**2023***	Показники
Житомирська обл.	0,38	0,38	0,32	Коефіцієнт лісистості
Київська обл.	0,23	0,23	0,19	
Чернігівська обл.	0,23	0,23	0,11	
Одеська обл.	0,07	0,07	0,06	
Житомирська обл.	0,51	0,51	0,45	Коеф. екологічної стабільності
Київська обл.	0,40	0,40	0,35	
Чернігівська обл.	0,41	0,40	0,29	
Одеська обл.	0,27	0,27	0,25	
Житомирська обл.	2,83	2,85	3,01	Коеф. антропогенного навантаження
Київська обл.	2,89	2,85	2,97	
Чернігівська обл.	3,27	3,26	3,66	
Одеська обл.	3,41	3,41	3,50	

*Джерело: розраховано автором з використанням даних Державної служби геодезії та картографії України, *дані відкритих джерел, що можуть уточнюватись [1;2]*

Негативний вплив воєнних дій на навколишнє середовище ми спостерігаємо по динаміці екологічних показників, які чітко відображають погіршення екологічної ситуації регіонів, що постраждали від збройної агресії. Застосування артилерії та ударної авіації по військових та інфраструктурних об’єктах у лісах і поблизу них спричиняє лісові пожежі, які в посушливих умовах можуть знищити тисячі гектарів лісу. Наприклад, це сталось протягом весни в Чорнобильській зоні відчуження та на її околицях, де згоріло понад 10 тис. га. Загалом, на Півночі країни заміновано багато лісів. Уже відомі випадки, коли співробітники лісової галузі підривалися на мінах; через це певні території просто вилучають з господарського обігу. А розмінування лісів для ДСНС — далеко не пріоритет, оскільки Служба фокусується в першу чергу на населених пунктах. З іншого боку, є в цьому і короткостроковий позитивний вплив — ліси матимуть час на відновлення без участі людини [4].

Серед найбільш постраждалих регіонів від мінування, лісових пожеж, що викликані артилерійськими обстрілами, ракетними ударами та навмисними підпалами стали: Чернігівщина – орієнтовно 400 тисяч га, Сумщина – 290 тисяч

га, Луганщина – 200 тисяч га, Київщина, Житомирщина та Харківщина – по 120-160 тисяч га кожна. [5].

Економічні показники також мають негативну тенденцію, з лютого 2022 року у структурі пошкоджень найбільші втрати фіксуються внаслідок знищення або часткового пошкодження сільськогосподарських угідь та незбору врожаю – 2,135 млн дол. США. Землі сільськогосподарського призначення зазнали двох значних видів пошкоджень – мінне забруднення та пряме фізичне пошкодження. Крім мінних полів, місця, що постраждали від активних бойових дій, також забруднені нерозірваними боєприпасами, що створює смертельну загрозу для сільськогосподарських землекористувачів під час польових робіт. Вартість обстеження земель з високим ризиком мінного забруднення та розмінування постраждалих територій оцінюється в 436 млн. дол. США. Іншим видом пошкоджень є фізичне пошкодження родючого шару ґрунту, наприклад, воронки від артилерійських обстрілів і ракетних ударів, пошкодження ґрунту гусеницями танків або іншої військової техніки. Південні регіони, які зараз потерпають від окупації РФ та важких боїв, також є регіонами з найбільш розвиненою іригаційною інфраструктурою. Орієнтовна вартість заміни та ремонту пошкодженої іригаційної інфраструктури становить 225 мільйонів доларів США [3].

Подальші воєнні дії в Україні невідворотно змінюють господарську діяльність сільськогосподарських землекористувачів, що й надалі будуть фіксуватись у економічній та правовій площині. Проведення ретельного та актуалізованого моніторингу сільськогосподарських земель дозволяє вчасно виявляти порушення та приймати необхідні заходи для їх усунення, що сприяє збереженню земельних ресурсів та забезпеченню національної безпеки.

Список використаних джерел

1. Державна служба з питань геодезії картографії та кадастру. Офіційний сайт.URL: https://land.gov.ua
2. **Дребот О.І., Тарнавський В.А.** Сільськогосподарське землекористування: тенденції законодавчих змін земельної сфери воєнного часу. Ефективна економіка. 2022. №7. URL: https://www.nayka.com.ua. DOI: 10.32702/2307-2105.2022.7.7
3. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Непряма оцінка пошкоджень. Другий випуск, 10 листопада 2022. URL: https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/damagesreportissue2ua-1.pdf
4. Державне агентство лісових ресурсів України. Офіційний сайт. URL: https://forest.gov.ua
5. Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінофрм» URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3565660-zitomirski-lisi-peremogi.html
6. **Tarnavskyi, V.** (2022). Ecological And Economic Provision of Fiscal Regulation of Agricultural Land Use. World Science, 5(77). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/30092022/7860